

КОНГРЕС ФУТУРОЛОГІВ

Малюнки польського художника
Юліуша Пухальського

Із спогадів Йона Тихого

Восьмий всесвітній конгрес футурологів відбувся в Коста-Ріці. Правду кажучи, я не поїхав би в Нуньяс, якби не професор Тарантога, який дав зрозуміти, що на мене там чекають. Він додав також (це мене трохи образило), що космічні подорожі стали нині формою втечі від земних справ. Кожний, кому вони набридли, вирушає, мовляв, у Галактику, сподіваючись, що найгірше станеться під час його відсутності. Може, професор мав-таки рацію, бо не раз і я, повертаючись з космічної мандрів-

ки, стурбовано дивився крізь ілюмінатор на Землю — чи не скидається вона на печену картоплину? Тому я не дуже сперечався з Тарантогою, лиш зауважив, що нічого не тямлю в футурології. Тарантога на це заперечив, що ніхто, власне, не знає, як працювати з помпою, та коли лунає крик «Потопаємо!», всі поспішають на свої місця.

Правління футурологічного товариства обрало для зустрічі саме Коста-Ріку, тому що конгрес був присвячений демографічному вибухові, а тут якраз найвищий у сві-

ті приріст населення. Передбачалося, що під тиском коста-ріканської дійсності обговорення проблеми стане ефективнішим. Щоправда, злостивці базикали, що новий готель, збудований у Нуньясі корпорацією «Хілтон», незважаючи на ситуацію, стояв порожній. Оскільки після наради від цього готелю анічогісінько не лишилося, можу, не боючись, що мене запідозрять у хвастощах, з чистою совістю розповісти, який він був чудовий. Зважте, у моїх устах ці похвали мають особливу вагу, бо я природжений сибарит, і лиш з почуття обов'язку примусив себе відмовитись від земного комфорту й податись у незатишний космос.

Сто шість поверхів готелю височіли над пласким чотириповерховим цоколем. На даху низької частини містилися тенісні корти, плавальні басейни, солярії, треки для картінгу, каруселі, які водночас правили за рулетки, тир для невдах і вигнанців, де можна було стріляти в кого заманеться — на замовлення манекени виготовлялися протягом 24 годин; була і концертна раковина з апаратурою для обробки слухачів сльозоточивим газом.

Мені дали номер на сотому поверсі, звідки я милувався горішнім шаром синьо-коричневої хмари смогу, що звисала над містом. Оглядаючи номер, я з подивом побачив у кутку ванної кімнати, обличкованої яшмою, залізний лом зо три метри завдовжки; в шафі висіла плямиста маскувальна накидка, а під ліжком я знайшов торбину з сухарями. Ще у ванній поруч з рушниками висів великий моток альпінської вірвовки. Уперше встромивши ключ у дверний замок, я помітив табличку з написом: «Дирекція готелю дає гарантію, що в цьому приміщенні бомб немає».

Як відомо, вчені поділяються нині на стаціонарних і пересувних, чи мандрівних. Перші, як і в давні часи, проводять свої дослідження, а пересувні беруть участь у всіляких міжнародних конференціях та конгресах. Мандрівного вченого розпізнати неважко: з кишенки піджака у нього стирчить візитна карточка, де зазначено прізвище і вечний ступінь, у боковій кишені він тримає розклад руху літаків. Підперезуються ці люди пасками без будь-яких металевих частин, і замки на їхніх портфелях теж пластмасові. Усе це для того, щоб не спрацював часом пристрій, який просвічує пасажирів авіаліній на предмет виявлення холодної чи вогнепальної зброї. Такий науковець переглядає літературу з свого фаху в автобусах авіакомпаній, дождидальнях, барах готелів і в самих літаках. Цих тонкощів земної культури останніх років я, природно, не знав, і тому викликав сигнали тривоги в аеропортах Бангкока, Афін і Коста-Ріки. Та якби й знав, однаково не зміг би запобігти лихові, бо маю в зубах шість металевих пломб. У Нуньясі зібрався був замінити їх на порцелянові, ко-

ли раптом сталися події, про які оце й хочу розповісти. Що ж до вірвовки, лома, сухарів і маскувальної накидки, то один з членів американської делегації поблажливо розтлумачив мені, що сучасний сервіс у готелях збагатився незанимаючими раніш засобами безпеки. Кожна така річ у номері потенціально збільшує для мешканців можливість лишитися в живих. Та через свою легковажність, хай йому грець, я не звернув на ці слова належної уваги.

Засідання мали розпочатись опівдні першого дня, а вже вранці нам роздали папки з повним зібранням матеріалів конгресу, гарно оформлених та ілюстрованих. Особливо принадно виглядали картки з тисненого паперу, на яких було видруковано: «Копуляційні перепустки».

Наукові конференції теж потерпіли від демографічного вибуху: кількість футурологів зростала, природно, в тій самій прогресії, що й ціле людство, і на з'їздах панували штовханина й метушня. Про докладне виголошення доповідей не було й мови, усі мусили ознайомитись з ними заздалегідь. А втім, і на це не стало часу, бо вранці учасників конгресу частували вином. Ця урочиста церемонія пройшла майже без несподіванок, якщо не брати до уваги невеличкий інцидент, коли делегацію Сполучених Штатів закидали гнилими помідорами. Вже з келихом в руках я дізнався від Джіма Стентора, знайомого репортера з Юнайтед Прес Інтернешнл, що вдосвіта було викрадено консула і третього аташе американського посольства в Коста-Ріці. Екстремісти, які це зробили, вимагали в обмін на звільнення дипломатів випустити з тюрми політичних в'язнів. Щоб підкреслити вагомість своїх вимог, вони надіслали посольству і урядовим чиновникам кілька зубів, видертих у заложників, пригрозивши дальшою ескалацією.

А втім, цей інцидент не порушив теплої атмосфери ранкового коктейлю. На ньому був присутній і посол США, який виголосив коротеньку промову про користь і необхідність міжнародного співробітництва; виступав він в оточенні шести кремезних детективів, які тримали нас на мушці. Правду кажучи, я був збентежений, надто коли мій сусіда, темношкірий делегат Індії, в якого був нежить, хотів висякатись і поліз у кишеню по хустку. Прес-аташе Футурологічного товариства запевняв мене потім, що застосовані при цьому засоби були надійні й гуманні. Зарта скористалася зброєю великого калібру і малої пробивної сили, такою ж, яку мають охоронці у пасажирських літаках; отож нікому з сторонніх небезпека не загрожувала. Це колись було, що куля, випущена в повітряного пірата, прошивала заразом ще п'ятьох-шістьох мирних пасажирів. І все ж, погодьтєся, не дуже приємно бачити, як біля ваших ніг валяється

чоловік, по якому відкрито шквальний вогонь. Тим більше, що усе це виявляється звичайнісіньким непорозумінням, після якого відбувається обмін дипломатичними нотами з щирими вибаченнями з боку сторони, введеної в оману.

Але годі вже про ці розваги в галузі гуманної балістики. Я мушу пояснити, чому за цілий день так і не зміг переглянути матеріалів конгресу. Не кажучи вже про той прикрий випадок, коли мені довелося хутко міняти закривавлену сорочку, я, всупереч своїм звичкам, снідав у барі. Завжди вранці їм некруті яйця, але ще не збудовано такого готелю, де їх можна дістати в ліжко з цілим, не потовченим жовтком. Річ у тім, що розміри столичних готелів дедалі збільшуються. А коли від кухні до номера добрих півтори милі, ніщо вже не врятує жовтка. Чув, фахівці з кончерну Хілтона працювали над цією проблемою і дійшли висновку: єдине, що може зарадити жовтку, — це спеціальні ліфти, які рухалися б з надзвуковою швидкістю; але ж усередині будинку вибух, що відбувається в момент подолання звукового бар'єру, шматував би барабанні перетинки гостей. Можлива ще така технологія: кухонний автомат доставляє у номер сирі яйця, а офіціант-автомат на очах гостя їх варить. Але звідси вже недалеко до становища, коли подорожні тягали б за собою по готелях клітки з власними курками.

Отож я пішов снідати до бару. Сьогодні дев'яносто п'ять процентів мешканців готелів — то делегати всіляких з'їздів і конференцій. Одинаки, дикі туристи без візитної картки і папки, набитої шпаргалками,

це річ рідкісна, як перлина посеред пустелі. Водночас із нашим конгресом у ті дні в Коста-Ріці відбувалися ще конференція молодіжних членів організації «Тигри», з'їзд Товариства розкутої літератури, а також філуменістичного товариства. Звичайно для кожної такої групи гостей виділяли якийсь один поверх, лиш для мене, почесної особи, дирекція зробила виняток, поселивши окремо на сотому поверсі. Тут ріс пальмовий гай, де давали концерти з творів Баха; оркестр був жіночий, причому музики під час гри виконували груповий стриптиз. Усе це мене не вабило, я лишався на цьому поверсі просто тому, що інших вільних номерів уже не було.

Тільки я сів за стіл у барі, мій сусіда бородань (з його кучерявої бороди, мов з преїскуранту, можна було дізнатись, які закуски були в барі минулого тижня) підсунув мені під ніс важку інкрустовану двостволку, що досі висіла у нього за плечима, і, грубувато посміхнувшись, спитав, чи подобається мені його

папобій. Я не знав, що то таке, але не хотів у цьому признаватись. Найкраща тактика при випадкових знайомствах — мовчанка. Отож він сам охоче пояснив, що цей штуцер, обладнаний лазерним прицілом, швидкодійним курком і автоматичним магазином, є зброєю для знищення папи римського. Він витяг з кишені знімок, на якому був зображений сам з цією зброєю: цілвився у вдягнений в сутану манекен. Сказав, що вже досяг якнайкращої форми і їде до Рима, на велике паломництво, щоб під базилікою св. Петра всадити кулю у святого отця.

Я не вірив жодному його слову, аж поки він, без упину базикаючи, не показав по черзі транзитний квиток на літак із заброньованим місцем, служебник і проспект паломництва для американських католиків, та ще коробку патронів з вирібленими на кулях хрестиками. Задля економії він купив квиток лиш в один кінець, бо був певен, що розлючені католики розірвуть його на шматки. Здавалося, така перспектива дуже підносила його настрої.

Спершу я подумав, що маю справу або з божевільним, або з професіональним терористом-екстремістом, яких тепер ніде не бракує, але й тут помилився. Ні на мить не закриваючи рота і час від часу злязачи з високої табуретки, бо важка рушниця зсувалася додолу, він запевнив мене, що є палким, правовірним католиком, запланована ж акція (називав її «операція П»), — то величезна жертва з його боку. Треба сколихнути сумління людства, а що інше його так сколихне, як не оця крайня дія? Він зробить те, що за святим писанням мав вчинити Ав-

раам з Ісааком, тільки навпаки, бо вб'є не сина, а отця, й притому безперечно святого. Тим самим він дасть взірєць найвищої самопожертви, на яку може зважитись християнин, бо прирече не лише тіло своє на тортури, а й душу на вічні муки, і все заради того, аби відкрити людству очі. Чи не забагато, подумав я, розвелось охочих відкривати оті очі? Й кинувся рятувати папу, тобто повідомляти когось про задум бороданя. Стентор, на якого я натрапив у барі сімдесят сьомого поверху, навіть не схотів дослухати мене до кінця. Він розповів, що в подарунках, привезених недавно папі Адріанові XI групою правовірних американців, були дві міни сповільненої дії і барильце з нітрогліцерином (замість церковного вина). Його пересиченість стала мені зрозумілішою, коли я почув, що екстремісти тількино прислали до посольства ногу, поки що невідомо чию. Газетяр і сам не встиг договорити до кінця, бо його покликали до телефону: начебто на вулиці Авеніда Романа хтось підпалив себе в знак протесту.

У барі сімдесят сьомого поверху панувала зовсім інша атмосфера, ніж у мене на горі. Тут ходило багато босих дівчат, вбраних у кольчуги до пояса, деякі були при шаблях; інші носили довгі коси, причеплені, за сучасною модою, до шиї на ланцюжку чи обручі. Не знаю, чи то були філуменістки, чи секретарки з Товариства розкутої літератури; скоріш вони представляли спеціальні видавництва, бо всі роздивлялися якісь кольорові фотографії. Я спустився ще на дев'ять поверхів, де мешкали мої футурологи, і випив коктейль з Альфонсом Мовеном, що з агентства Франс Прес. Зробив останню спробу врятувати папу. Альфонс байдуже вислухав мене і лиш про бурмотів, що минулого місяця якийсь австралійський турист уже стріляв у Ватикані, щоправда керувався він зовсім іншими міркуваннями. Мовен збирався взяти для свого агентства цікаве інтерв'ю у якогось Мануеля Пурхільйо, що його розшукували ФБР, Інтерпол, Сюрте тощо. Він заснував нову фірму, яка пропонувала свої послуги бажаючим вчинити замахи з використанням вибухівки (був відомий під псевдонімом «Бомбардувальник»), і пишався своєю безідейністю. До нашого столика підійшла гарна рудоволоса дівчина, вдягнена у щось на зразок мережаной сорочки, густо прошитої кулеметними чергами. Вона сказала Мовену, що є представником екстремістів і має доручення провести його до їхньої штаб-квартири. Відходячи, Мовен сунув мені рекламну листівку Пурхільйо; я прочитав, що настав час покінчити з вихватками безвідповідальних любителів-дилетантів, неспроможних відізнати динаміт від мелініту і гримучу ртуть від бікфордого шнура; у наш вік високої спеціалізації годі працювати самотужки, треба покладатись на професіональне сумління і досвід фахів-

ців. На звороті листівки було надруковано прейскурант цін на послуги.

Раптом до бару вбіг блідий, переляканий футуролог професор Машкіназі, він кричав, що в його номер хтось підсунув бомбу з годинниковим механізмом. Бармен, для якого такі події, мабуть, були вже не новою, гукнув «Повітря!» і поліз під стойку. Дякувати богові, скоро готельні детективи встановили, що то з Машкіназі пожартували колеги, запакувавши в коробку з-під печива звичайний будильник. «Мабуть, це якийсь англієць, — подумав я. — Вони дуже полюбляють такі милі витівки».

Про цей випадок швидко забули, бо якраз прийшли Стентор і Гаулер, обидва з Юнайтед Прес Інтернешнл, і розповсюдили серед присутніх текст ноти уряду США урядові Коста-Ріки з приводу викрадення дипломатів. Вона була витримана у звичайному тоні дипломатичних заяв, ні зуби, ані ноги не згадувались. Джим сказав мені, що тутешній уряд може вдатись до ризикованих заходів, бо генерал Аполлон Діас, глава уряду, схиляється до тактики «яструбів» — око за око, зуб за зуб. На урядовому засіданні висунуто пропозицію перейти в контратаку, а саме: видерти політичним в'язням, звільнення яких вимагали екстремісти, вдвоє більше зубів, а зважаючи на те, що адреса штаб-квартири останніх невідома, відіслати зуби до головного поштамту, до запитання. Авіаційний випуск «Нью-Йорк таймс» у статті Зульцбергера апелював до здорового глузду і почуття людської гідності. Стентор повідомив мені по секрету, що уряд рекувізував залізничний состав з таємним воєнним спорядженням, який належав Сполученим Штатам і йшов транзитом через територію Коста-Ріки в Перу.

Поки що екстремістам не спало на думку викрадати футурологів, хоч футурологів у Коста-Ріці зараз мешкало більше, аніж дипломатів. Щоправда, стоповерховий готель такий величезний і так дбайливо відмежований від білого світу, що вісті ззовні доходили сюди ніби з другої півкулі. В усякому разі, ніхто з футурологів не панікував, у бюро подорожей не юрмилися люди, які хотіли б дістати квитка на літак до Сполучених Штатів чи кудись ще.

На другу годину було призначено офіційний банкет, присвячений відкриттю конгресу, а я не встиг ще переодягтись у вечірню піжаму. Забіг у номер, а потім з'їхав до Пурпурової зали, на сорок шостому поверсі. У фойє до мене підійшли дві чарівні дівчини в шальварах з розрізами, груди їхні були розмальовані незабудками й підсніжниками. Вони вручили мені гарний блокнот. Не глянувши на нього, я ввійшов до зали, ще майже порожньої.

Почали сходитись учасники банкету — молоді люди з густими бородами й довги-

ми вусами, у піжамах чи без них. Лиш коли шестеро кельнерів внесли торт, найнепрстойнішої форми, я збагнув, що помилився поверхом і потрапив на банкет прихильників розкутої літератури. Удавши, ніби розшукую свою секретарку, я вийшов із зали і з'їхав поверхом нижче, до Рожевої зали, куди й належало. Вона була вже повна. Як міг, приховав своє розчарування: прийом тут був дуже бідний. Подавали тільки холодні страви, їли їх навстоячки: усі крісла й дивани звідси повиносили, аби гості не дуже роз'їдались. Отож, щоб перекусити, потрібно було виявити неабияку спритність. Біля буфету зчинилася страшенна штовханина. Сеньйор Гільйон, представник коства-ріканської секції Футурологічного товариства, чарівно посміхаючись, пояснював, що інакше й бути не могло б, бо конгрес серед інших питань має обговорювати загрозу продовольчої кризи для всього людства. Звісно, знайшлися скептики, які твердили, що Товариству буцімто зняли дотацію, і то єдина причина такої прикрої ощадливості.

Серед присутніх крутилися газетярі, беручи коротенькі інтерв'ю у світлі закордонної прогностики. Замість посла США з'явився лише третій секретар посольства, одягнений, всупереч традиції, у смокінг, бо під піжамою важко було приховати кульозахисний жилет. Мені розповіли, що гостей з міста у холі обшукували, і там уже лежить ціла купа відібраної зброї.

Робота конгресу починалася о п'ятій, був ще час відпочити, і я піднявся до свого номеру на сотій поверх. Після пересолених закусок страшенно хотілося пити, але бар мого поверху заповнили терористи з своїми коханками. З мене досить вже було розмови з отим бородатим папістом чи антипапістом, і я вирішив напиться води просто з крана. Тільки-но випив склянку, як у ванній і обох кімнатах погасло світло. Спробував зателефонувати до бюро ремонту, але телефон, хоч би який я набирав номер, з'єднував з автоматом, що розповідав байки. Хотів був з'їхати вниз, та ліфт не працював. З бару долинали співи терористів, які вже допилися до того, що стріляли в такт пісні (сподіваюся, в повітря). Таке трапляється і в першорядних готелях; найбільше мене здивувала моя реакція на все те. Настрій, зіпсований ще у розмові з винищувачем пап, чимраз кращав. Пересуваючись навпомацки, я натикався на стільці й чомусь посміхався у темряві. До крові збив коліно об валізи, й навіть це не зменшило моєї доброзичливості до всього світу. Я намацав на тумбочці рештки закуски, яку замовив у номер між сніданком і ленчем, встромив у шматок масла стрічку паперу, видерту з блокнота, і запалив її сірником. Саморобна свічка страшенно чаділа, та все ж хоч трохи блимала; я влаштувався на дивані, бо поспішати було нікуди: мав ще

більш як дві години вільного часу, коли не брати до уваги годинну прогулянку по сходах — бо ліфт не працював. Мій душевний стан зазнавав дивних перетворень і змін, до яких я почав прислухатись з великою цікавістю. Мені стало напрочуд весело. Міг блискавично підшукати купу аргументів на користь свого становища. Темний номер готелю, закурений димом масляної свічки, з телефоном, що оповідав байки, видавався найкращим куточком світу, який я тільки міг уявити. Я відчував непереборне бажання погладити кого-небудь по голові чи хоч би потиснути ближньому руку, сердечно зазираючи йому у вічі. Здавалося, кинувся б цілувати найзапеклішого ворога.

Масло шкварчало, диміло й раз по раз гасло; те, що «масло» римується з «гасло», викликало у мене сміх, і я реготавсь, незважаючи на те, що геть пообпікав пальці сірниками, силкуючись запалити паперового гнота. Роблячи це, я бурмотів арії з старих оперет, і якимось було байдуже, що кхекав од диму, а з очей по щоках текли сльози. Хотів прогулятися по кімнаті, але спіткнувся об валізу, впад і набив на лобі гулю з куряче яйце; вона ще поліпшила настрій, хоч його і так вже годі було далі поліпшувати. Ідкий дим душив мене, але й це анітрішечки не зменшувало радісного піднесення. Приліг на ліжку, яке й досі не застелили, хоч давно минув полудень, і подумав про недбалих покоївок, як про власних дітей. Раптом промайнула думка, що якби навіть задихнувся у цій камері, то це був би найприємніший вид смерті, якого тільки може побажати собі людина.

Це вже настільки суперечило моїй вдачі й переконанням, що я схаменувся. Відчув, що особа моя роздвоїлася. І все одно не міг позбутися якоїсь безмежної доброзичливості до всього навкруги. Не маючи нікого поруч, почав ніжно гладити сам себе по щоках і дружньо тягти за вуха; простягав ліву руку правій і обмінювався міцним рукостисканням. А десь в глибині мого єства наче спалахнули сигнали тривоги. «Щось тут не так! — кричав далекий, слабкий голос. — Увага, Йоне, пильнуй, стережись! Не довіряй цьому настроєві! Нумо, зроби щось! Вперед! Що ти розсівся, наче той Онассіс! Очі виїдає дим, на лобі гуля, а ти розчулився! Тут щось негаразд!» І, дивна річ, я слухав ті голоси, але й пальцем не ворухнувся. Лише пересохло в горлянці та калатало серце.

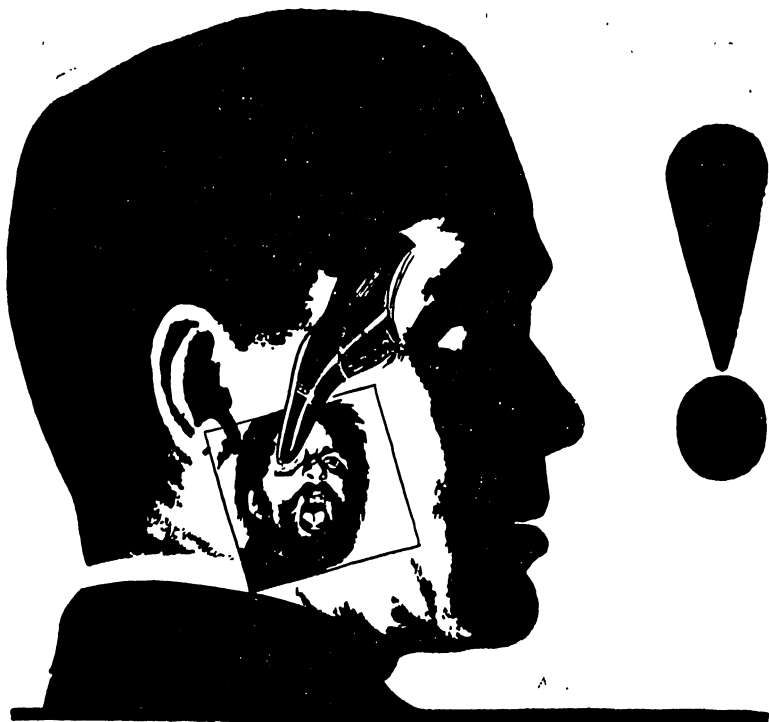
Захотілося пити, і я пішов до ванної, нарікаючи на пересолений салат з банкету та коктейль. Я спробував уявити собі І. В., Г. С. М., М. В. та інших моїх найлютіших ворогів і раптом переконався, що не відчуваю звичних емоцій, лиш бажання щиро обняти їх, розцілувати й обмінятися словом-другим. Це вже не на жарт мене збентежило. Я застиг, поклавши одну руку на

нікельований кран, а в другій затиснувши порожню склянку. Потім поволі наточив води і, придивляючись у дзеркало до своєї перекошеної від внутрішньої боротьби фізіономії, вилив воду.

Вода з крана! Авжеж! Усі ці дивацтва почалися зі мною тоді, як я напився води з крана. До неї щось домішано. Отрута? Я ще не чув про таку, яка б... а втім, зажди-но! Я ж передплачую наукові журнали, і оце зовсім недавно в «Сайєнс Ньюс» промайнуло повідомлення про нові психотропні засоби з групи так званих бенігнаторів. Вони викликають безпричинну радість і блаженство. Так, так! Та стаття і досі стоїть у мене перед очима. Симпатин, прихильнін, альтруїзан, добrogen і ціла низка похідних! Замінюючи гідроксильні групи на амідні, з тих же речовин синтезують фуріезол, лисин, садистизин, агресіум, стервбід, неосатанин та багато інших збудливих препаратів з так званої біологічної групи (вони викликають бажання бити й знущатись з усього довкола, живого чи неживого, байдуже, причому основними препаратами були стусанол і бійкопан).

Думки мої урвав телефонний дзвінок, водночас спалахнуло світло. Представник обслуги винуватим голосом вибачався за аварію і повідомляв, що її вже ліквідовано. Я відчинив двері, щоб трохи провітрити кімнату. В готелі було начебто тихо. Я все ще був якийсь очманілий, мене тягло до пестоців і добродійства. Отож, узявши двері на засувку, я сів посеред кімнати й розпочав боротьбу з самим собою. Мені дуже важко описувати свої переживання в ту хвилину: думки мої пливли зовсім не так гладко й злагоджено, як я оце розповідаю. Кожне критичне міркування було начебто облите медом, оточене серпанком приємних почуттів і ледь ворушилося в густому сиропі якогось дурнуватога самовдоволення. Я силкувався думати про що-небудь найогидніше для мене — отого бородастого негідника з двоствольним папобоем, вульгарних прихильників розкутої літератури, знову ж таки про панів І. В., Г. С. М., М. В. та ще цілу низку інших мерзотників і головорізів, — і з жахом переконувався, що всіх люблю, всім усе прощаю. Наче ті іваніпокивани, вставляли з моїх думок аргументи на захист усякого зла й мерзоти. Любов до ближнього заповонила всі мої почуття, а добро, як то кажуть, аж перло з мене. Замість психотропних отрут я почав думати про вдів і сиріт, яких з насолодою опікав би; я ніяк не міг зрозуміти, чому досі так мало звертав на них уваги. А бідні, голодні, а хворі,

убогі? Господи боже! Я спіймав себе на тому, що викидаю з валізи геть усе на підлогу, шукаючи щось підходяще, аби подарувати його нужденним. І знов тихий голос тривоги долинув з моєї підсвідомості. «Увага! Не давай себе спантеличити! Чини опір! Бий! Трощи! Рятуйся!» — тихо, але відчайдушно кричало щось у мені. А я тим часом відчував, що й мухи не скривдив би. Який жаль, думалося мені, що в готелі немає мишей, чи хоча б павуків, — як би я за ними доглядав, як би викохував! Мухи, блощиці, пацюки, комарі, воші — все це невинні створіння. Я мимохідь благословив стіл, лампу і власні ноги. Але проблiski тверезості вже не облишали мене, і я, скориставшись моментом, щосили луснув лівицею по правиці, яка роздавала благословення. Й аж скривився від болю. Непогано! Може, в цьому і є мій порятунок? На щастя, моє прагнення добра було відцентрове, до інших я ставився куди краще, ніж до себе. Для початку я двічі зацідив собі в зуби, аж в очах засвітилися зірки. О! Так і тримати! Коли пика мені задерев'яніла, я почав бити себе по кістках, і моє щастя, що черевики я носив важкі, на твердій як камінь підшві. Надававши собі стусанів, я почувся ліпше, тобто гірше. Обережно спробував подумати, що було б, якби побив отак і пана Г. С. М. І це видалося не таким уже й неможливим! Кістки боліли, наче б їх молотила тисяча чортів, та завдяки цьому самознущанню я зміг уявити собі, якого стусана відважу панові М. В. Незважаючи на дошкульний біль, я почав знову себе лупцювати. В пригоді могло стати все гостре, отож я скористався виделкою, а потім шпильками, які повитягував з ненадіваної

ще сорочки. Скоро я знову ладен був творити добро, з мене знову вдарив гейзер безмежного благородства й доброзичливості. Тепер я вже не сумнівався: це була дія води з крана. Так! Я пригадав, що у валізі в мене є снотворне, яке я вожу з собою, але давно не вживаю, бо воно мене пригнічує й роздратовує. Прийняв таблетку, запивши перегорілим маслом, — води унікав, мов чуми; потім насилу проковтнув дві таблетки кофеїну, щоб звести на нівець снотворний ефект, сів на канапу й почав з острахом чекати, чим скінчиться хімічна сутичка в моєму організмі. Любов досі ще виповнювала все моє ество, я сидів розніжений, як ніколи в житті. Здавалося, препарати зла зазнали остаточної поразки від чинників добра.

За чверть години мене наче відпустило. Я прийняв душ, витерся шорстким рушником. Час від часу просто так, задля профілактики, вдаряв себе по обличчю. Заклеїв пластирем побиті кісточки пальців, підрахував синці (а там було що рахувати, — я зробив із себе котлету), надяг чисту сорочку, костюм, поправив перед дзеркалом краватку, обсмикнув піджак, стусонув себе під ребро задля бадьорості — та й для контролю теж — і вийшов, бо було вже близько п'ятої.

Всупереч моїм побоюванням, у готелі було спокійно. Зазирнув у бар — там було майже порожньо; прихильний до стільця, стояв папобій, з-під стійки стирчали дві пари ніг, причому одна пара була боса, та, мабуть, думати про якесь неподобство не було підстав. Ще двоє динамітників під стіною різались у карти, третій награвав на гітарі й співав пісню з відомого бойовика. Внизу, в холі, було повнісінько футурологів — вони йшли на засідання до залу, розташованого тут-таки, в долішній частині будинку. Усе було цілком нормально, і я спершу навіть трохи здивувався, та, поміркувавши, збагнув, що в такому готелі жоден гість не п'є воду з крана — спрагу тут тамують кока-колою, соками, чаєм чи пивом. Коктейлі розбавляють пляшковою водою — мінеральною або соляною. А якби хтось і дав маху, як я, то він зараз звивався б у корчах вселюбства, замкнений у чотирьох стінах. Я визнав, що в таких випадках ліпше тримати язик за зубами й нікому не розповідати про свої переживання. Адже я тут був чужою людиною, і мені могли б не повірити, — вирішили б, що це якісь галюцинації. І що було б простіше, ніж запідозрити мене в наркоманії?

Пізніше мене звинувачували в тому, що я

дотримувався страусиної, або, як казали інші, устричної політики; мовляв, якби я про все розповів, то, може, не дійшло б до такого лиха, яке невдовзі сталося. Звісно, це були дурниці: в кращому разі, я зміг би застерегти мешканців готелю, але ж те, що коїлося всередині цієї будівлі, не мало впливу на політичну ситуацію в Коста-Ріці.

По дорозі до залу засідань я купив у готельному кіоску пачку місцевих газет. Це була моя звичка. Звісно, я роблю так не скрізь, але в іспанській мові може щось утямити кожна освічена людина.

Над сценою я побачив оголошення з порядком денним. Першим пунктом у ньому стояло обговорення урбаністичної кризи світу, другим — екологічної, третім — атмосферної, четвертим — енергетичної, п'ятим — продовольчої, після чого йшла перерва. Технологічна, політична й мілітаристична кризи разом з поточними питаннями переносилися на наступний день. Кожному доповідачеві для викладу тез відводилося чотири хвилини; й то було, мабуть, надто щедро, бо мало бути виголошено 198 рефератів з 64 держав. Для прискорення обговорення рекомендовано було знайомитись з рефератами перед засіданням, кожен промовець говорив цифрами, називаючи лише номери основних абзаців свого тексту. Щоб полегшити сприйняття такого сконцентрованого змісту, всі наготували свої кишенькові магнітофони й комп'ютери, які повинні були згодом ґрунтовно обміркувати тези.

Стенлі Газельтон із делегації США відразу приголомшив зал. Він виголосив 4, 6, 11, звідки випливало 22; 5, 9 — отже, знову 22; потім 3, 7, 2, 11, що знову ж таки

давало 22! У залі хтось підвівся й вигукнув, що однак виходить 5, а можливо, й 6, 8 та 4. Газельтон блискавично заперечив цей закид, пояснивши, що, як не крути, а все одно буде 22. Я розшукав у його рефераті ключ до нумерації й дізнався, що цифра «22» означає всесвітню катастрофу.

Потім японець Гаякава ознайомив присутніх з новим проектом будинку майбутнього, розробленим у нього на батьківщині. Це була вісімсотповерхова будівля з родильними будинками, яслами, школами, магазинами, музеями, зоопарками, театрами, кінотеатрами і крематоріями. Проектом передбачалися підземні сейфи для попелу померлих, телебачення на чотириста програм, кімнати сп'яніння й витверезування, щось схоже на гімнастичні зали для групового сексу, що відповідало прогресивним поглядам проєктантів, а також катакомби для декласованих верств суспільства.

Новиною була пропозиція, щоб кожна родина щодня переселялася до іншої квартири; переселення могло йти або за ходом шахового пішака, або ж коня. Це мало рятувати мешканців від нудьги. На всякий випадок у цій будівлі обсягом у сімнадцять кубічних кілометрів, яка сягала з дна океану до стратосфери, було передбачено власні матримоніальні комп'ютери, які сватали за принципом садомазохізму (шлюби садистів з мазохістками і навпаки; за статистикою вони були найтриваліші; за статистикою партнер діставав в них те, про що мріяв), а також пункт протисамогубної терапії.

Гакаява, інший делегат Японії, продемонстрував макет такого будинку в масштабі 1:10 000; він мав автономний запас кисню, що ж до резервів води і продовольства, то їх у будинку не було, бо передбачався замкнений життєвий цикл: всі покидьки й відходи, навіть передсмертний піт та інші виділення організму, підлягали регенерації.

Третій японець — Ягакава зачитав список делікатесів, які синтезувалися з відходів. Там були штучні банани, персики, креветки, устриці й навіть штучне вино, яке, незважаючи на своє походження, за смаковими якостями не поступалося перед кращими винами Шампані. Учасникам конгресу роздали гарної форми пляшечки з пробним вином та пастилки, обгорнуті золотою фольгою, але якось ніхто не квапився куштувати напій, а пастилки непомітно кидали під крісла; я теж кинув.

Первісний задум зробити такий будинок летючим з допомогою потужних турбін, щоб можна було здійснювати колективні пе-

рельоти, відпав; по-перше, через те, що таких будинків мало бути, як на першу прикидку, 900 мільйонів, а по-друге, що такі перельоти взагалі були б безглуздими. Навіть якби будинок мав тисячу виходів і мешканці б не йшли, а щодуху бігли, вони ніколи б не вийшли всі: поки останній залишив би дім, встигли б підросли діти, котрі народилися вже після того, як зовні опинився перший.

Японці, здавалося, були дуже задоволені своїм проектом. Після них слово взяв Норман Джугас із делегації США, який запропонував десять методів стримування демографічного вибуху, а саме: знеохочення переконанням і поліцейськими заходами, деротизація, примусовий целібат, субординація, а щодо невинуватих — кастрація. Кожне подружжя могло одержати дозвіл народити дитину, тільки склавши потрібний іспит із шлюбної відповідності, виховавчих здібностей та лагідності. Нелегальне народження дитини каралося законом; умисним порушенням й рецидивістам загрожувало довічне ув'язнення. До цього реферату мали відношення оті гарні блокноти й книжечки з відривними талонами, що їх вручили учасникам разом з матеріалами конгресу. Газельтон і Джугас навіть передрекли появу нових матримоніальних професій.

Нам роздали також проєкт нового кримінального кодексу, в якому запліднення трактувалося як особливо небезпечний злочин проти суспільства. Під час роздачі стався інцидент: з гальорки скинули в зал якусь мерзоту. Охоронці, які миттю вискочили з кулуарів, швидко зробили свою справу, а служба порядку мерщій накрила зіпсовані

крісла великим нейлоновим полотнищем з веселими приємними візерунками; отож усе, як видно, було передбачено згори.

В перервах між наступними доповідями, переглядаючи місцеві газети, я довідався, що уряд стягнув до столиці бронетанкові частини, привів поліцію в готовність номер один і запровадив надзвичайний стан. Здається, крім мене, ніхто в залі не уявляв собі ситуації поза стінами готелю.

О сьомій почалася перерва, під час якої можна було перекусити, звісно, на власний кошт. Повертаючись до залу, я купив екстрений випуск урядового часопису «Насьйон» та кілька вечірніх газет екстремістської опозиції. Хоч я й не дуже розуміюся на іспанській мові, все ж, переглянувши газети, дещо втямив і здивувався, бо поруч із статтями, сповненими оптимістичних міркувань про дружні зв'язки між людьми, які є запорукою загального щастя, були й зовсім інші, котрі закликали до кривавих репресій проти екстремістів чи містили погрози на їхню адресу. Цю строкатість я міг пояснити тільки тим, що одні газетярі того дня пили воду з крана, а інші — ні. В органі правих її вживали, ясна річ, менше, бо редакційні працівники, оплачувані вище від опозиційних газетярів, підбадьорювались напоями; але й екстремісти, схильні, як відомо, до певного аскетизму в ім'я високих гасел та ідеалів, тамували спрагу водою лиш за виняткових обставин. Тим більше, що квартозупію, напою з зіпсованого соку рослини мелменоле, у Коста-Ріці можна нажлуктатись чи не задарма.

Тільки-но ми повсідалися на м'яких кріслах і професор Дрінгенбаум (Швейцарія) виголосив першу цифру своєї доповіді, як пролунали глухі вибухи, будівля злегка здригнулася, забряжчали шибки; але оптимісти запевнили, що це звичайнісінький землетрус. Я більше схилився до думки, що провокатори, які пікетували готель ще на початку наших засідань, підірвали в холі петарди. Відмовитись від цієї думки мене змусив ще сильніший гуркіт і струс; пролунали й характерні стакато автоматів. Тепер уже годі було себе дурити: в Коста-Ріці почалися вуличні бої. Першими із залу випарувалися газетярі, на яких стрілянина вплинула, мов побудка на солдатів. Усі вони, скоряючись покликові фаху, кинулись на вулицю. Професор Дрінгенбаум якусь хвилину ще намагався виголошувати свою доповідь, складену в похмурих тонах, бо він дотримувався думки, що наступною фазою нашої цивілізації буде канібалізація. Професор посилався на відому теорію американців, які підрахували, що коли справи йтимуть так, як досі, то через 400 років Земля перетвориться на живу кулю людських тіл, яка збільшуватиметься в розмірах із швидкістю світла.

Його промову перервали нові вибухи. Збентежені футурологи рушили із залу й

змішалися у холі з учасниками конгресу розкутої літератури; у них був такий вигляд, ніби вибухи застали їх під час дій, які свідчили про цілковиту байдужість до загрози перенаселення. Секретарки (я не назвав би їх роздягненими до білизни, бо на них не було нічого, крім намальованих на шкірі візерунків) несли слідом за редакторами видавничого комбінату А. Кнопфа зручні кальяни й наргіле, в яких курилася модна мішанина ЛСД, маріхуани та опіуму. Представники розкутої літератури, як я довідався, щойно спалили портрет міністра пошти США — за те, що він наказав поштовим відділенням знищувати літературу, яка закликає до масового кровозмішування; у холі вони трималися дуже непристойно, надто коли зважити на серйозність становища. Громадської моралі не порушували тільки ті з них, які вже зовсім виснажилися або перебували в наркотичному заціпенінні. З кабін долинали зойки телефоністок, до яких там чіплялися, а якийсь товстун у леопардовій шкурі, з гашишевим смолоскипом у руці, розважався між вішалками, атакуючи гардеробницю. Службовці готелю насилу втихомирили його, та й то з допомогою швейцарів.

З балкона хтось кидав на голови цілі оберемки кольорових знімків, які детально зображали все, що може зробити хтива людина з іншою. Коли крізь вікна стало видно, як вулицею повзуть перші танки, натовп переляканих філуменістів і літераторів почав штурмувати ліфти; топчучи принесені видавцями паштети й салати, які були розкидані по підлозі, гості кинулись навсбіч. Рикаючи, мов розлютований буйвол, і б'ючи прикладом папобоя кожного, хто ставав йому на дорозі, крізь юрму пробивався бородатий антипапіст; я бачив, як він вибіг з готелю й з-за рогу відкрив вогонь по людях, що перебігали вулицю. Очевидячки, як щирому прихильникові радикального екстремізму, йому було байдуже, в кого стріляти.

У холі, де лунали зойки переляку, почався справжнісінький содом, коли з оглушливим дзенькотом посипалися шибки величезних вікон. Я все ще розшукував кого-небудь із знайомих газетярів, але вони вже повтікали на вулицю. Я пішов за ними, тим більше, що атмосфера в готелі стала вже зовсім нестерпною. За низеньким бетонним муром, що оточував стоянку для автомобілів, причаїлися кілька фоторепортерів; вони завзято знімали площу, та, мабуть, у них нічого не виходило, бо іноземні автомобілі, як завжди при таких заворушеннях, уже палали, і з стоянки здіймалося полум'я й хмари диму. Мовен з агентства Франс Прес, якого мені пощастило знайти, задоволено потирав руки — він радів із того, що приїхав автомобілем, узятим напрокат у Герца. Дивлячись на вогонь, у якому шкварчав його «додж», він весело реготав, чого не

можна було сказати про більшість американських репортерів.

Я помітив, що якісь люди намагаються гасити палаючі машини. То були переважно вбого одягнені старушенці, які носили воду цебриками з фонтана. Тут було надчим замислитись! Далі, на Авеніда дель Сальвасьйон і дель Резурексьйон, виблискували каски поліцейських; площа перед готелем і газони з товстими стовбурами пальм уже спустіли. Старушенці охриплими голосами підбадьорювали одна одну, хоч висохлі ноги в них підкошувались від старості. Така самопожертва просто приголомшила мене; та раптом я згадав, які почут-

тя заповнили мене під час аварії в номері. Й тут поділився своїми підозрами з Мовеном. Стрекіт автоматів і глухі вибухи заважали думати; рухливе обличчя француза якусь мить виражало цілковиту розгубленість, та потім в очах його з'явився блиск. «А! — вигукнув він, перекрикуючи вуличний гамір. — Вода... вода з крана, кажете? Боже, та це ж перша в історії... криптохемократія!» — І, немов навіжений, побіг до готелю. Мабуть, щоб вчасно захопити місце біля телефону.

З польської переклав Віктор ШИКАН

кінець

